JOURNAL OF MARKETING, BUSINESS AND MANAGEMENT

ISSN (E): 2181-3000 Vol. 4 ISSUE 12 IYUN 2026

TAHRIRIYAT

Editor in chief
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon ugli
PhD, ass.prof. of department of Marketing SamIES
Executive Secretary
Yakhyokhonov Niyozkhuja Bakhroil ugli
PhD, ass.prof. of department of Marketing SamIES
Preparing for publishing
Ergashev Jakhongir Bakhodirovich
Doctoral student of department of Marketing SamIES

Bosh muharrir
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o‘g‘li
SamISI Marketing kafedrasi dotsenti, PhD
Mas’ul kotib
Yahyoxonov Niyozxo‘ja Bahroil o‘g‘li
SamISI Marketing kafedrasi dotsenti, PhD
Nashrga tayyorlovchi
Ergashev Jaxongir Baxodirovich
SamISI Marketing kafedrasi tayanch doktoranti

TAHRIR KENGASHI A’ZOLARI

1-sho‘ba. Tarmoqlar iqtisodiyoti

Sharipov To‘lqin Saidaxmedovich
SamISI O‘quv ishlari bo‘yicha prorektori, professor, i.f.n.
Shavqiyev Erkin
SamISI, “Raqamli iqtisodiyot” kafedrasi professori, i.f.n.
Mustafoyev Golib Sultonmurodovich
O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi “Islom iqtisodiyoti moliyasi va ziyorat turizmi” kafedrasi dotsenti, iqtisodiyot fanlari doktori
Artikov Zokir Sayfiddinovich
SamISI, “Real iqtisodiyot” kafedrasi mudiri, dotsent, i.f.f.d.
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich
SamISI, “Raqamli iqtisodiyot” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Normurodov Umid Normurod o‘g‘li
SamISI, “Real iqtisodiyoti” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Urunbayeva Yulduz Pirnazarovna
SamISI, “Iqtisodiyot nazariyasi” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Allayorov Hamdam Iris o‘g‘li
SamISI, “Marketing” kafedrasi katta o‘qituvchisi, i.f.f.d.

2-sho‘ba. Menejment va marketing

Alimova Mashhura Toirxonovna
SamISI, “Menejment” kafedrasi professori, i.f.d.
Xolmamatov Diyor Haqberdiyevich
SamISI, “Marketing” kafedrasi mudiri, professor, i.f.f.d.
Babayev Nasimdjan
SamISI, “Marketing” kafedrasi professori v.b., i.f.n.
Usmanova Zumrad Islamovna
SamISI, “Marketing” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Musayev Bekjon Shukurillayevich
SamISI, “Marketing” kafedrasi professori v.b., i.f.f.d.
Usmonova Dilfuza Ilxomovna
SamISI, “Marketing” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Suyunova Kamilla Baxromovna
SamISI, “Marketing” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Yahyoxonov Niyozxo‘ja Bahroil o‘g‘li
SamISI, “Marketing” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Kalanova Moxigul Baxritdinovna
SamISI, “Marketing” kafedrasi dotsenti v.b., i.f.f.d.
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich
SamISI, “Marketing” kafedrasi katta o‘qituvchisi, i.f.f.d.
Ahtamova Mohigul Erkinovna
TDIU SF “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasi dotsenti v.b., PhD

3-sho‘ba. Moliya, pul-kredit va bank

Pardayev Olim Mamayunusovich
SamISI, “Investitsiya va innovatsiyalar” kafedrasi professori, i.f.d.
Kurbanova Raxima Jamshedovna
SamISI, “Real iqtisodiyot” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Shirinov Uchqun Abduxalilovich
SamISI, “Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasi mudiri, dotsent, i.f.f.d.
Artikova Shoxida Ilyasovna
SamISI, “Raqamli iqtisodiyot” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.
Musinov Dilshod Sultanovich
SamISI, “Real iqtisodiyot” kafedrasi dotsenti v.b., i.f.f.d.
Sattarova Nargiz Toxirovna
SamISI, “Menejment” kafedrasi dotsenti v.b., i.f.f.d.

JOURNAL OF MARKETING, BUSINESS AND MANAGEMENT

4-sho‘ba. Mehnat va bandlik munosabatlari, xizmat ko‘rsatish va servis sohasi

Qurbanov Jamshed Madjidovich
SamISI, “Servis” kafedrasi professori, t.f.d.

Tursunov Farxod Umirzakovich
SamISI, “Menejment” kafedrasi dotsenti, i.f.n.

Sultonov Shodiyor Abduhalilovich
Samarqand davlat pedagogika instituti prorektori, professor, i.f.n.

Abduxamidov Sarvar Adxamovich
SamISI, “Turizm” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.

G‘apparov Azim Qayumovich
SamISI, “Iqtisodiy tahlil va statistika” kafedrasi katta o‘qituvchisi, i.f.f.d.

Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich
TDIU SF “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasi dotsenti v.b., PhD

5-sho‘ba. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich
SamISI, “Iqtisodiy tahlil va statistika” kafedrasi professori, i.f.d.

Tashnazarov Samiddin Nizamovich
SamISI, “Buxgalteriya hisobi” kafedrasi mudiri, professor, i.f.d.

Xudayberdiyev Nemat Umarovich
SamISI, “Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasi dotsenti, i.f.n.

Xoliqulov Anvar Nematovich
SamISI, “Iqtisodiy tahlil va statistika” kafedrasi mudiri, professor, i.f.n.

Oltayev Shavkat Sobirovich
SamISI, “Iqtisodiy tahlil va statistika” kafedrasi dotsenti, i.f.n.

Raximov Xasan Abdusaitovich
SamISI, “Iqtisodiy tahlil va statistika” kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.

Yahyoyev To‘lqin Ismatulla o‘g‘li
SamISI, “Iqtisodiy tahlil va statistika” kafedrasi dotsenti v.b., i.f.f.d.

Po‘latov Xudoyberdi Uktamovich
SamISI, “Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasi dotsenti v.b., i.f.f.d.

6-sho‘ba. Nazariya, metodologiya va pedagogika

Mattiyev Ilhom Begmatdulobovich
SamISI, “Tillarni o‘qitish” kafedrasi professor, DSc

Samandarov Rustam Do‘syarovich
SamISI, “Tillarni o‘qitish” kafedrasi dotsenti, DSc

Mardiyev To‘lqin Kulibayevich
SamISI, “Tillarni o‘qitish” kafedrasi mudiri, dotsent, PhD

EDITORIAL COUNCIL:

1-section. Economics

Sharipov Tulkin Saidaxmedovich
PhD, Professor, Vice-Rector for Academic Affairs, SamIES

Shavkiev Erkin
PhD, Professor of the Department of Digital economy, SamIES

Mustafoyev Golib Sultonmurodovich
DSc, Associate Professor of the Department of Islamic Economic Finance and Pilgrimage Tourism, Uzbekistan International Academy of Islamic Studies

Artikov Zokir Sayfiddinovich
PhD, Associate Professor of the Department of Real economy, SamIES

Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich
PhD, Associate Professor of the Department of Digital economy, SamIES

Normurodov Umid Normurod ugli
PhD, Associate Professor of the Department of Real economy, SamIES

Urunbayeva Yulduz Pirnazarovna
PhD, Associate Professor of the Department of Economic theory, SamIES

Allayorov Khamdam Iris ugli
PhD, senior lecturer of the Department of Marketing, SamIES

2-section. Management and marketing

Alimova Mashkhura Toirkhonovna
DSc, Professor of the Department of Management, SamIES

Kholmamatov Diyor Khaqberdievich
PhD, Professor of Department of Marketing, SamIES

Babaev Nasimdjan
PhD, Associate Professor of Department of Marketing, SamIES

Usmanova Zumrad Islamovna
PhD, Associate Professor of Department of Marketing, SamIES

Musaev Bekjon Shukurillaevich
PhD, Associate Professor of Department of Marketing, SamIES

Usmonova Dilfuza Ilxomovna
PhD, Associate Professor of Department of Marketing, SamIES

Suyunova Kamilla Baxromovna
PhD, Associate Professor of the Department of Marketing, SamIES
Yakhyokhonov Niyozkhuja Bakhroil ugli
PhD, Associate Professor of the Department of Marketing, SamIES
Kalanova Mokhigul Bakhritdinovna
PhD, Associate Professor of the Department of Marketing, SamIES
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich
PhD, Associate Professor of the Department of Marketing, SamIES
Akhtamova Mokhigul Erkinovna
PhD, Associate Professor of the Department of Green economy and sustainable business, SB TSEU
3-section. Finance, money and banking
Pardaev Olim Mamayunusovich
DSc, Professor of Department of Investment and innovation, SamIES
Kurbanova Rakhima Jamshedovna
PhD, Associate Professor of Department of Real economy, SamIES
Shirinov Uchkun Abuxalilovich
PhD, Associate Professor of Department of Accounting and audit in other industries, SamIES
Artikova Shoxida Ilyasovna
PhD, Associate Professor of the Department of Digital economy, SamIES
Musinov Dilshod Sultanovich
PhD, Associate Professor of Department of Real economy, SamIES
Sattarova Nargiz Tokhirovna
PhD, Associate Professor of Department of Management, SamIES
4-section. Labor and employment relations, service and service sector
Kurbanov Jamshed Madjidovich
DSc, Professor of the Department of Services, SamIES
Tursunov Farxod Umirzakovich
PhD, Associate Professor of the Department of Management, SamIES
Sultonov Shodiyor Abdukhalilovich
PhD, Professor, vice rector Samarkand State Pedagogical Institute
Abduxamidov Sarvar Adxamovich
PhD, Associate Professor of the Department of Tourism, SamIES
Gapparov Azim Qayumovich
PhD, Senior lecturer of the Department of Economic analysis and statistics, SamIES
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich
PhD, Associate Professor of the Department of Green economy and sustainable business, SB TSEU
5-section. Accounting, economic analysis and audit
Pardaev Mamayunus Karshibaevich
DSc, Professor of the Department of Economic analysis and statistics, SamIES
Tashnazarov Samiddin Nizamovich
DSc, Professor of Department of Accounting, SamIES
Xudayberdiyev Nemat Umarovich
PhD, Associate Professor of department of Accounting and audit in other industries, SamIES
Xoliqulov Anvar Nematovich
PhD, Professor of the Department of Economic analysis and statistics, SamIES
Oltayev Shavkat Sobirovich
PhD, Associate Professor of the Department of Economic analysis and statistics, SamIES
Rakhimov Khasan Abdusaitovich
PhD, Associate Professor of the Department of Economic analysis and statistics, SamIES
Yahyoyev Tulkin Ismatulla ugli
PhD, Associate Professor of the Department of Economic analysis and statistics, SamIES
Pulatov Khudoyberdi Uktamovich
PhD, Associate Professor of Department of Accounting and audit in other industries, SamIES
6-section. Theory, methodology and pedagogy
Mattiyev Ilhom Begmatdulobovich
DSc, Professor of Department of Teaching languages, SamIES
Samandarov Rustam Dusyarovich
DSc, Associate Professor of Department of Teaching languages, SamIES
Mardiyev Tulkin Kulibayevich
PhD, Associate Professor of Department of Teaching languages, SamIES

ISSN (E): 2181-3000 Vol. 4 ISSUE 12 IYUN 2026

Publisher: SP Boyjigitov Sanjarbek Komiljon ugli

MUNDARIJA / TABLE OF CONTENTS / СОДЕРЖАНЫЕ

I. TARMOQLAR VA SOHALAR IQTISODIYOTI

1.	**Джумаев А.Х.**	Теневая экономика: - сущность и источники	1/1-1/6
2.	**Dzhumayev A.K.**	Issues in the development of organic agriculture in Uzbekistan based on the “green economy”	1/7-1/13
3.	**Джумаев А.Х.**	Ҳар қандай иқтисодий тизим шароитида давлат секторидаги “оқ ёқалилар”нинг хуфёна иқтисодий фаолияти	1/14-1/18
4.	**Jumayev A.K.**	The essence, meaning, role, and prospects of behavioral economy development	1/19-1/23
5.	**Джумаев А.Х.**	Сущность теневой экономики, структура, причины возникновения и последствия для общества	1/24-1/28
6.	**Джумаев А.Х.**	Официально-правовое и экономическое определение теневой экономики и ее интерпретация	1/29-1/35
7.	**Джумаев А.Х.**	Бозор хўжалигининг тижорат соҳасида хуфёна иқтисодий фаолиятни “оқ ёқали” шакллари	1/36-1/40
8.	**Джумаев А.Х.**	Мафия как фирма организованной преступности	1/41-1/45
9.	**Istamova M.I.**	Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirishning xorij tajribalari	1/46-1/50
10.	**Istamova M.I.**	Xizmatlar sohasini rivojlantirishda davlat siyosatining ahamiyati	1/51-1/55
11.	**Istamova M.I.**	Xizmatlar sohasini rivojlantirishda kadrlar siyosatining ahamiyati	1/56-1/60
12.	**Istamova M.I.**	Bozor iqtisodiyoti sharoitida kadrlar siyosatini takomillashtirish imkoniyatlari	1/61-1/65
13.	**Istamova M.I.**	Ishlab chiqarish korxonalari iqtisodiy salohiyatini oshirishda davlatning o‘rni va ahamiyati	1/66-1/70

II. MENEJMENT VA MARKETING

1.	**Burxonova N.M.**	Xodimlarni boshqarishda rahbarlik qobilyatining xususiyatlari	2/1-2/4
2.	**Burxonova N.M.**	Korxonalarda menejmentning zamonaviy usullaridan foydalanish yo‘llari	2/5-2/10
3.	**Burxonova N.M.**	Xizmat ko‘rsatish korxonalarida xodimlarni boshqarishni zamonaviy usullari	2/11-2/15
4.	**Burxonova N.M.**	Restoran xizmatlari korxonalarida xodimlarni boshqarishni zamonaviy usullari	2/16-2/20
5.	**Burxonova N.M.**	Korxona xodimlarini boshqarishda xorij tajribalaridan foydalanish	2/21-2/25

III. MOLIYA, PUL-KREDIT VA BANK

1.	**Usmonov P.Sh.**	Mamlakatimizda moliya bozorining iqtisodiy mazmuni va mohiyati	3/1-3/5
2.	**Usmonov P.Sh.**	Pul bozorining iqtisodiy mazmuni va mohiyati	3/6-3/9
3.	**Usmonov P.Sh.**	Korxonalar moliyaviy faoliyatini takomillashtirishda xorij tajribalari	3/10-3/14
4.	**Usmonov P.Sh.**	Korxonalar moliyaviy faoliyatini takomillashtirishda budjetdan tashqari jamg‘armalarning o‘rni	3/15-3/19
5.	**Usmonov P.Sh.**	Korxonalar moliyaviy faoliyatini takomillashtirishda investitsiyalarning o‘rni	3/20-3/23
6.	**Usmonov P.Sh.**	Moliyaviy faoliyatni rag‘batlantirish tizimini takomillashtirish	3/24-3/28
7.	**Usmonov P.Sh.**	Mebel ishlab chiqaruvchi korxonalarda moliyaviy nazoratni yo‘lga qo‘yish xususiyatlari	3/29-3/33
8.	**Usmonov P.Sh.**	Mebel ishlab chiqaruvchi korxonalarda investitsiyalarni jalb qilish xususiyatlari	3/34-3/38
9.	**Usmonov P.Sh.**	Investitsion siyosatning o‘ziga xos jihatlari	3/39-3/42
10.	**Usmonov P.Sh.**	Korxonalarda moliyaviy nazoratni amalga oshirish turlari	3/43-3/46

IV. MEHNAT VA BANDLIK MUNOSABATLARI, XIZMAT KO’RSATISH VA SERVIS SOHASI

1.	**Talibova A.Y.**	Turizm xizmatlarini ko‘rsatishda osiyo mamlakatlari tajribasidan foydalanish yo‘llari	4/1-4/4

2.	**Talibova A.Y.**	Turizm xizmatlarini ko‘rsatuvchi kadrlarni tayyorlash masalalari	4/5-4/8
3.	**Talibova A.Y.**	Turizm xizmatlarini rivojlantirishda investitsiyalarning o‘rni va ahamiyati	4/9-4/12
4.	**Talibova A.Y.**	Samarqand turizm bozorining o‘ziga xos jozibadorligini tahlil qilish	4/13-4/17
5.	**Talibova A.Y.**	Shaxrisabzda turizm infratuzilmasini rivojlantirishning xorij tajribalari	4/18-4/21
6.	**Talibova A.Y.**	To‘dakolda turizm infratuzilmasini rivojlantirishda davlat investitsiyaviy dasturlarining ahamiyati	4/22-4/25
7.	**Talibova A.Y.**	Turizm xizmatlarini targ‘ib qilishda marketing vositalaridan foydalanish yo‘llari	4/26-4/29
8.	**Talibova A.Y.**	Turizm xizmatlarini targ‘ib qilishda brend kapitalini yaratish	4/30-4/33

V. BUXGALTERIYA HISOBI, IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT

1.	**Ergashev X.X.**	Ishlab chiqarish klasterlarida buxgalteriya hisobini yuritish xususiyatlari	5/1-5/6
2.	**Ergashev X.X.**	Buxgalteriya hisobini yuritishda xorij tarjibalarining ahamiyati	5/7-5/10
3.	**Ergashev X.X.**	Xizmat ko‘rsatish korxonalarida buxgalteriya balansini yuritish xususiyatlari	5/11-5/14
4.	**Ergashev X.X.**	Korxonalarda buxgalteriya balansini yuritish hisobini takomillashtirish	5/15-5/18
5.	**Xoliqulov A.N.**	Ish vaqtidan foydalanishni tahlil qilish	5/19-5/22
6.	**Xoliqulov A.N.**	Pul oqimlarini tahlil qilishning to‘g‘ri va egri uslubi	5/23-5/30
7.	**Xoliqulov A.N.**	Xususiy kapital va uning o‘zgarishining tahlili	5/31-5/34
8.	**Xoliqulov A.N.**	Material sarfini kamaytirishning iqtisodiyotda tejamkorlikni amalga oshirishdagi ahamiyati	5/35-5/39

9.	**Xoliqulov A.N.**	Korxonalarda favqulodda xarajatlar tahlili	5/40-5/43
10.	**Xoliqulov A.N.**	Moddiy-texnika ta’minoti bo‘yicha biznes-rejaning bajarilishini tahlil qilish	5/44-5/49
		VI. NAZARIYA, METODOLOGIYA VA PEDAGOGIKA	
1.	**Yusupov M.S. Yuldasheva M.Q.**	Fe’l so‘z turkumi derivatsiyasi	6/1-6/5
2.	**Yusupov M.S.**	Qadimgi Hindistonda qadriyatlar to’g’risidagi g’oyalar takomili va uning jahon sivilizatsiyasida tutgan o’rni	6/6-6/9
3.	**Yusupov M.S.**	Qadimgi Bobil va Misrda qadriyatlar to’g’risidagi g’oyalar takomili va uning jahon sivilizatsiyasida tutgan o’rni	6/10-6/13
4.	**Yusupov M.S. Sharipova F.M.**	Hamza Hakimzoda Niyoziy ijodida ijotimoiy tengsizlik va fojia talqini: “Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari” dramasi misolida	6/14-6/17
5.	**Yusupov M.S.**	Abdurauf Fitrat asarlarida oila va farzand tarbiyasi masalalari	6/18-6/21
6.	**Mavlonov F.O.**	Xususiylashtirishning qonunchilik va me’yoriy ta’minoti	6/22-6/25
7.	**Mavlonov F.O.**	O‘zbekistonda davlat tasarrufidan va xususiylashtirish jarayonlarining xususiyatlari	6/26-6/30
8.	**Mavlonov F.O.**	Tashqi-iqtisodiy faoliyatning xalqaro huquqiy asoslari	6/31-6/34
9.	**Mavlonov F.O.**	Tadbirkor egaligidagi mulkning tarkibiy qismi va uning huquqiy holati	6/35-6/41
10.	**Mavlonov F.O.**	Biznes mulk huquqini himoya qilish tartibi va usullari	6/42-6/47

TURIZM XIZMATLARINI KO‘RSATUVCHI KADRLARNI TAYYORLASH MASALALARI

Talibova Aziza Yusufbekovna
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
“Turizm” kafedrasi dotsenti v.b.

Annotatsiya. Mazkur maqolada turizm xizmatlarini ko‘rsatuvchi kadrlarni tayyorlashning nazariy va amaliy jihatlari, sohada malakali mutaxassislarni shakllantirish muammolari hamda ularni bartaraf etish yo‘llari tadqiq etilgan. Turizm sanoatining jadal rivojlanishi xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish va xalqaro standartlarga javob beradigan professional kadrlarni tayyorlash zaruratini kuchaytirmoqda. Tadqiqot davomida turizm ta’limi tizimi, kasbiy kompetensiyalar, amaliy tayyorgarlik, xorijiy tillarni o‘qitish va raqamli ko‘nikmalarni rivojlantirish masalalari tahlil qilindi. Shuningdek, rivojlangan mamlakatlar tajribasi asosida turizm kadrlari tayyorlash tizimini takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash xizmatlar sifatini oshirish va turizmning barqaror rivojlanishini ta’minlashning muhim omili ekanligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: turizm, turizm ta’limi, kadrlar tayyorlash, kasbiy kompetensiya, xizmat ko‘rsatish sifati, turizm menejmenti, mehmondo‘stlik, amaliyot, xorijiy tillar, raqamli ko‘nikmalar.

Аннотация. В данной статье исследованы теоретические и практические аспекты подготовки кадров для сферы туристических услуг, проблемы формирования квалифицированных специалистов и пути их решения. Стремительное развитие туристической индустрии требует подготовки профессиональных кадров, соответствующих международным стандартам качества обслуживания. В ходе исследования проанализированы вопросы туристического образования, профессиональных компетенций, практической подготовки, изучения иностранных языков и развития цифровых навыков. Кроме того, на основе опыта развитых стран разработаны предложения по совершенствованию системы подготовки кадров для туризма. Результаты исследования показали, что подготовка квалифицированных специалистов является важным фактором повышения качества туристических услуг и обеспечения устойчивого развития туризма.

Ключевые слова: туризм, туристическое образование, подготовка кадров, профессиональная компетенция, качество обслуживания, менеджмент туризма, гостеприимство, практика, иностранные языки, цифровые навыки.

Abstract. This article examines the theoretical and practical aspects of training personnel for tourism services, the challenges of developing qualified specialists, and ways to address them. The rapid growth of the tourism industry requires professionals who meet international service quality standards. The study analyzes tourism education systems, professional competencies, practical training, foreign language

education, and digital skills development. Furthermore, recommendations are developed based on international best practices to improve tourism workforce training systems. The findings indicate that preparing qualified personnel is a key factor in improving service quality and ensuring the sustainable development of the tourism industry.

Keywords: tourism, tourism education, workforce training, professional competence, service quality, tourism management, hospitality, internship, foreign languages, digital skills.

Kirish. Turizm bugungi kunda jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri bo‘lib, ko‘plab mamlakatlar iqtisodiy o‘sishining muhim manbai hisoblanadi. Turizm nafaqat valyuta tushumlarini oshirish, balki yangi ish o‘rinlari yaratish, hududlarni rivojlantirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Biroq turizm sohasining samarali faoliyat yuritishi ko‘p jihatdan malakali va professional kadrlar bilan ta’minlanganlik darajasiga bog‘liq.

Turizm xizmatlari bevosita inson omiliga asoslangan soha hisoblanadi. Mehmonxonalar, turistik firmalar, ekskursiya xizmatlari, transport korxonalari va restoranlar faoliyatining sifati xodimlarning bilim, ko‘nikma va malakasiga bog‘liq. Shu sababli turizm sohasi uchun zamonaviy talablarga javob beradigan kadrlarni tayyorlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Globallashuv va raqamli texnologiyalarning rivojlanishi turizm mutaxassislaridan nafaqat kasbiy bilim, balki xorijiy tillarni bilish, axborot texnologiyalaridan foydalanish va xalqaro xizmat ko‘rsatish standartlariga amal qilishni ham talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan turizm xizmatlarini ko‘rsatuvchi kadrlarni tayyorlash masalalarini ilmiy jihatdan o‘rganish muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar sharhi. Turizm kadrlari tayyorlash masalalari ko‘plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. C. Cooper, J. Holloway, D. Airey, P. Robinson va boshqa tadqiqotchilar turizm ta’limining nazariy asoslari hamda malakali mutaxassislar tayyorlash masalalarini o‘rganganlar.

D. Airey turizm ta’limining asosiy vazifasi mehnat bozorining talablariga mos mutaxassislarni tayyorlash ekanligini ta’kidlaydi. J. Holloway esa turizm sohasida xizmat ko‘rsatish sifati bevosita xodimlarning kasbiy tayyorgarligi bilan bog‘liqligini asoslab bergan.

So‘nggi yillarda ilmiy tadqiqotlarda turizm ta’limini amaliyot bilan integratsiyalash, raqamli texnologiyalar asosida o‘qitish va kompetensiyaviy yondashuv asosida kadrlar tayyorlash masalalariga alohida e’tibor qaratilmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik tahlil va ilmiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Turizm kadrlari tayyorlash tizimi, ta’lim jarayoni va mehnat bozori talablari o‘rtasidagi bog‘liqlik o‘rganildi.

Tadqiqot davomida turizm sohasida faoliyat yuritayotgan korxonalar ehtiyojlari, ta’lim dasturlari mazmuni va xalqaro tajribalar tahlil qilindi.

Tahlil va natijalar. Turizm xizmatlarini ko‘rsatuvchi kadrlarni tayyorlashda asosiy vazifa zamonaviy mehnat bozori talablariga mos kompetensiyalarga ega mutaxassislarni shakllantirishdan iborat. Bunday mutaxassislar nafaqat nazariy bilimlarga, balki amaliy ko‘nikmalarga ham ega bo‘lishlari zarur.

Turizm sohasida xizmat ko‘rsatish sifati ko‘p jihatdan xodimlarning muloqot madaniyati va kasbiy mahoratiga bog‘liq. Shu sababli ta’lim jarayonida kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilishi lozim. Xodimlar turistlar bilan samarali muloqot qilish, muammolarni hal etish va mijozlar ehtiyojlarini aniqlash ko‘nikmalariga ega bo‘lishlari kerak.

Xorijiy tillarni o‘rganish turizm kadrlari tayyorlashning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Ingliz tili bilan bir qatorda rus, xitoy, koreys, nemis va arab tillarini biladigan mutaxassislarga talab tobora ortib bormoqda. Xorijiy tillarni puxta egallash turistlarga sifatli xizmat ko‘rsatish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish imkonini beradi.

Turizm ta’limida amaliyotning ulushi yetarli darajada bo‘lishi zarur. Mehmonxonalar, turistik firmalar, restoranlar va transport korxonalarida tashkil etiladigan amaliyotlar talabalarning kasbiy tajriba orttirishiga xizmat qiladi. Nazariya va amaliyot uyg‘unligi kelajakdagi mutaxassislarning mehnat bozoriga tez moslashishini ta’minlaydi.

Raqamli texnologiyalar turizm sanoatining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Shu sababli turizm mutaxassislari onlayn bronlashtirish tizimlari, CRM platformalari, elektron marketing vositalari va turizm axborot tizimlaridan foydalanish bo‘yicha ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari kerak.

Yaponiya, Singapur va Janubiy Koreya kabi mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, turizm kadrlarini tayyorlashda dual ta’lim tizimi yuqori samaradorlikka ega. Ushbu tizimda talaba o‘quv jarayoni bilan bir vaqtda korxonalarda amaliy faoliyat olib boradi. Natijada bitiruvchilar amaliy tajribaga ega bo‘lgan holda mehnat bozoriga kirib keladilar.

Turizm sohasida xizmat ko‘rsatish madaniyatini shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega. Mehmondo‘stlik, xushmuomalalik, mas’uliyat va professional etika turizm xodimlarining asosiy fazilatlari hisoblanadi. Ushbu sifatlarni rivojlantirish ta’lim jarayonining muhim tarkibiy qismi bo‘lishi kerak.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, turizm kadrlarini tayyorlash tizimining samaradorligi ta’lim muassasalari, turizm korxonalari va davlat organlari o‘rtasidagi hamkorlik darajasiga bevosita bog‘liq. Ushbu hamkorlikning rivojlanishi malakali mutaxassislar tayyorlash sifatini oshiradi.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalari turizm xizmatlarini ko‘rsatuvchi kadrlarni tayyorlash turizm sohasining barqaror rivojlanishini ta’minlashning muhim omili ekanligini ko‘rsatdi. Malakali mutaxassislar xizmatlar sifatini oshiradi, turistlar qoniqishini ta’minlaydi va turizm korxonalarining raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Tahlillar asosida turizm ta’limi dasturlarini mehnat bozori talablariga moslashtirish, amaliy mashg‘ulotlar ulushini ko‘paytirish va dual ta’lim tizimini keng

joriy etish zarurligi aniqlandi. Shuningdek, xorijiy tillarni chuqur o‘qitish va raqamli texnologiyalar bo‘yicha maxsus kurslarni tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Turizm sohasida kadrlar tayyorlash sifatini oshirish maqsadida ta’lim muassasalari va turizm korxonalari o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, xalqaro tajriba almashuv dasturlarini kengaytirish va xizmat ko‘rsatish madaniyatini shakllantirishga alohida e’tibor qaratish lozim.

Umuman olganda, turizm xizmatlarini ko‘rsatuvchi kadrlarni zamonaviy talablar asosida tayyorlash turizm sanoatining raqobatbardoshligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash va mamlakat turizm salohiyatidan samarali foydalanishning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Зорин И.В., Квартальнов В.А. Туристика: Монография. – М.: Советский спорт, 2001. – 288 с.

2. Черненко В.А. Развитие культурно-познавательного туризма в Северо-Западном федеральном округе Российской Федерации / В.А. Черненко, Т.Ю. Колпащикова. – СПб. : Изд-во СПбГУСЭ, 2012. – 210 с.

3. Красная С.А. Культурный туризм (просветительская сущность и факторы развития): Автореф. дис. … канд. культурологии. – М., 2006. 26 с.

4. Лелина Е.И. Историко-культурный туризм в современном образовательном пространстве./ Е.И.Лелина, А.А.Тереханова //Альманах современной науки и образования, 2016. – №7. – С.56-63.

5. А.Ўлмасов, М.Шарифхўжаев. Иқтисодиёт назарияси. Т.: “Меҳнат” нашриёти 1995 й., 526-б., А.Ўлмасов, А.Ваҳобов. Иқтисодиёт назарияси. Т.: “Иқтисод ва молия” нашриёти 2014 й., 424-б.